

Miljödepartementet

Remiss - Skydd av arter - vårt gemensamma ansvar, SOU 2021:51

Remissvar

Utredningsdirektivet anger att: ”En särskild utredare ska se över artskyddsförordningen och ta ställning till om ändringar i miljöbalkens ersättningsbestämmelser eller andra delar av balken är nödvändiga för att översynens syfte ska kunna nås. Översynen ska säkerställa ett regelverk som effektivt och rättssäkert kan skydda hotade arter och är tydligt gentemot markägare om när man har rätt till ersättning. För att värna äganderätten ska rättssäkerheten för markägare och företag stärkas. Det ska även säkerställas att markägare får ekonomisk kompensation för inskränkningar i ägande- och nyttjanderätten i den utsträckning de har rätt till. Översynen ska inkludera en analys av hur långtgående rådighetsinskränkningar som kan accepteras. Inskränkningar i skogsbruket och annan pågående markanvändning bör begränsas till vad som är nödvändigt för att uppnå ett effektivt artskydd. I de fall sådana rådighetsinskränkningar är nödvändiga och innebär att pågående markanvändning inom berörd del av fastigheten avsevärt försvåras ska utredaren överväga en rätt till ersättning. Regelverket ska bl.a. värna äganderätten genom att bidra till en ökad förutsebarhet och en tillämpning som innebär att lika fall behandlas lika, samtidigt som det främjar bevarandet av den biologiska mångfalden över tid.” Kommunens kommentarer till utredningen: Rent generellt är utredningens förslag striktare än tidigare regelverk med större krav på markägarna och sämre ersättningsmöjligheter. Detta stämmer inte överens med utredningsdirektiven.

I remissen har man inte kommenterat påverkan på kommunens-regionens förutsättningar. Vi har vid flera tillfällen stoppats upp i byggprocesser på grund av artskydd som bedöms utifrån hela landets förutsättningar. Det ser väldigt olika ut när det gäller vilka arter som är hotade beroende på var i landet man befinner sig. Prövning bör ta hänsyn till det så att inte utredningar tar för stora resurser både kontrollerande myndighet och den kommun/region projektet befinner sig i.

Pågående markanvändning:

Jord- och skogsbruk är i nu gällande lagstiftning pågående markanvändning. Enligt Regeringsformen som är överordnad annan lagstiftning har markägaren rätt till ersättning när pågående markanvändning inskränks. Utredningen menar att om markanvändningen bryter mot Artskyddsförordningen i Miljöbalken så är det olaglig verksamhet och då har man inte rätt till ersättning. Genom denna tolkning kan man krypa förbi markägarens ersättningsrätt, billigt för staten, dyrt för markägaren. Om intrånget överskrider ”allmän hänsyn” kan man dock få ersättning för denna del. Miljöbalkens ”allmänna hänsyn” är större än skogsvårdslagens idag

tillämpade ”generella hänsyn”, alltså en försämring för markägaren. Ingen ersättning ska utgå om åtgärden kan utföras med annan metod. För en skogsbrukare kan det innebära att man bara får plockhugga istället för att slutavverka med betydligt sämre ekonomiskt utfall som följd.

Rättsprocesser:

Rättsprocesser, bl a för att avgöra gränsen för ”allmän hänsyn”, kommer att uppstå. Det är bra att utredningen föreslår att staten ska betala markägarens rättegångskostnader, men det är inte bra att markägare ska behöva stämma staten för att få ut ersättning som de enligt grundlagens egendomsskydd har rätt att få ut. Det försenar avverkningar och skapar missmod hos markägarna.

Ineffektiv naturvård: Effektiv naturvård ska fokusera på värdefulla biotoper, inte enskilda arter som Artskyddsförordningen gör. I Jämtland är t ex den lilla svärupptäckta orkidén knärot vanligt förekommande även i miljöer som inte tillhör de högst prioriterade biotoperna. Vi riskerar dels att få avverkningsförbud på många marker, dels att pengarna för markägareersättningar inte räcker till de högst rankade naturvärdesområdena därför att de gått till mer triviala marker där man hittat knärot. Det är inte effektiv naturvård

Vårfåglar = död hand

Förbudet att störa fåglar och skada bon och ägg på våren innebär i praktiken att all skogsavverkning och vallskörd måste upphöra under den perioden. Det blir stilleståndskostnader för skogsentreprenörer och försämrade skörd för bönderna. I Jämtland är förutsättningarna goda för vallodling och det är den tidiga förstaskörden som är mest värdefull.

Omvänd bevisbörda:

Idag är det staten som har utredningsansvaret vad gäller naturvärden när en avverkningsanmälan görs. Utredningen vill tillämpa miljöbalkens omvända bevisbörda och lägga över utredningsansvaret på skogsägaren vilket kan innebära en omfattande administrativ och ekonomisk belastning. Det är inte rimligt att tillämpa regelverken på samma sätt när det gäller en liten enskild skogsägars avverkning som när ett stort företag planerar en miljöskadlig etablering.

Överimplementering:

Sverige överimplementerade EUs fågeldirektiv och livsmiljödirektiv(=art- o habitatdirektiv) när man skapade Artskyddsförordningen. Fågeldirektivet hade ”milda” restriktioner för många arter, livsmiljödirektivet ”stränga” restriktioner för få arter. I Sverige korsade man då detta till stränga direktiv för många arter. Begränsa förbuden till EUs miniminivå.

Det är viktigt att man tar fasta på den enligt grundlagen skyddade äganderätten och rätt till ersättning om markägaren av artskyddsskäl inte kan bruka sin mark.

Vi tycker inte det är rimligt att lägga utredningsansvaret helt på den enskilde. Det är stor skillnad vad man kan begära av enskilda markägare kontra stora bolag.